

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino
Lugduni, M. DC. LXXX.**

79. Cuis pro censu imposito ad rationem quinque pro centenario, dedit tantum vncias octoginta, rogatus tamen enixe à venditore, quæsiuit à me, an teneatur ad restitutionem? Et exlapanatur quantum res ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

aliud pretium habent, quam si à mercatoribus venderentur. Sic etiam minutim res maioris venditur, quam in magna quantitate. Et ratione copia, merces, quæ simul emuntur, possunt emi minoris. Et sic de similibus.

2. His ita suppositis dico, quod res pluris venduntur in officina mercatoris quasi, & rogati, quam cum quis per se, vel per proxenetas emptores quatit, & rogat. Vnde Caietanus in 2.2. q. 77. n. 1. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. n. 33. Ioannes Salas tr. de empt. & vend. dub. 2. §. 5. Bonac. de contrah. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 2. 1. & Emmanuel Sà ver. b. Empitio. n. 4. asserunt, merces vitroneas vilescere pro tertia parte. Imò Palacius, quem sequitur Bartholomæus à S. i. aucto in specul. Confess. disp. 6. q. 10. n. 9. Salas, bis supra, & Rebellius p. 2. lib. 9. q. 1. n. 36. in Caiet. verb. Empitio. c. 1. dixit, pallium, quod in officina mercatoris valet quatuor aureos, ab emptore rogato posse emi duobus. Et ratio est, quia talis modus vendendi indicat copiam mercium, & paucitatem emptorum. Ex hoc apparet decisio quæ sit, scilicet, illum vellem iuste fuisse emptam quadraginta, licet valeret sexaginta aureos: nam, ut est dictum, merces vitroneæ vilescant pro tertia parte.

RESOL. LXXIX.

Qui pro censu imposto ad rationem quinque pro centenario decem tantum uncias octoginta, rogatus tamen emere à venditore, quasuit à me, an teneatur ad restitutionem?

Et explanatur, quantum res vitroneas vilescere. Ex p. 1. tr. 8. Ref. 6.

S. 1. Respondi negativè ex autoritate Nauarri, & Sylvestri, quos citat, & sequitur Ioannes de la Cruz in direct. conscient. p. 1. pr. 7. §. 6. dub. 2. concl. 3. ubi sic asserit. [Potest quis emere censum iam impostum minoris pretij taxæ, et si non sit periculosus, si ad id per venditorem rogatur: quia merces vitroneæ vilescunt.] Ita ille. Quantum verò vilescant, respondent Doctores, vilescere pro tertia parte. Ita Caietanus in 2.2. q. 77. n. 1. Salas tr. de empt. dub. 2. §. 3. Fillucius tom. 2. tr. 3. c. 4. n. 70. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 4. n. 33. & alij. Imò non desunt, ut nos mihi notauimus, qui etiam asserunt, vilescere pro medietate. Vide Turrianum tom. 2. disp. 57. dub. 6. n. 1. Bonacinam de contrah. disp. 3. q. 2. punct. 4. n. 23. Valquez Opusc. de restit. c. 5. §. 1. dub. 10. n. 61. Molfesum in sum. tom. 2. tract. 1. c. 5. n. 109. Pitigianum in 4. to. 2. dist. 1. §. 2. n. 2. Saloniun in 2.2. to. 2. q. 88. a. 2. c. n. 23. Ledelsma in sum. to. 2. tract. 8. c. 32. concl. 6. Bañez de iust. q. 77. a. 1. dub. 1. conc. 1. & alios.

RESOL. LXXX.

An chirographa, seu credita immatura emi, & extinguantur minori pretio, non solum à tertia persona, sed etiam ab ipsomet debitor? Quod est dicere an ius, g. ad centum aureos soluendos intra annum, possint modo emi ab aliquo, vel ab ipso debitor minoris, ut 96. vel 97? Ex p. 1. tract. S. Ref. 49.

S. 1. Seculo lucto cessante, aut damno emergente, vel si difficilis, vel ambigua non sit solutio, iuramentum esse hanc emptionem, communiter affirmant Doctores. Hi sunt Reginaldus in praxi. tom. 2. lib. 2. §. c. 18. n. 312. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 8. n. 71. Turrianus in 2.2. to. 2. disp. 57. dub. 9. n. 3. Azorius p. 3. lib. 8. c. 10. §. 5. Rebellius lib. 9. q. 13. p. 2. Valentia to. 3. disp. 5. q. 10. punct. 2. Salas tr. de empt. dub. 39. & tr. de usuris, dub. 37. Sotus de iust. lib. 6. q. 4. a. 1. D. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 8. §. 3. & 4. Angelus verb. usura, §. 63. Sylvester verb. usura, 2. q. 14. Tom. V. I.

Gabriel in 4. dist. 65. q. 1. dub. 4. & alij. Nam ius ad centum, cum certa sunt, tanti valet, quam centum presentia, licet quoniam sola temporis expectatio daret valorem rei, quod concedere, est visuris sanam aperire. Adde, quod ex ista sententia sequeretur varia incommoda, ut, verbi gratia, si postularem à mercatore mutuo centum, posset ille dicere: Nolo mutuari tibi centum, sed emere solum ius ad centum, à te recipienda post annum per nonaginta, quæ nunc tibi exhibebo. Sed iste contractus esset visurarius. Ergo:

2. At, licet hæc sententia sit communior, & probabilior, contraria tamen opinio, probabilis mihi videtur, sicut etiam vii. a est Paulo Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tr. 4. c. 17. §. 1. n. 3. Maldero in 2. D. Thom. tr. 5. c. 2. dub. 5. & Philario de off. S. i. ord. p. 2. lib. 5. c. 13.

3. Et probatur: nam pecunia presentis magis æstimatur, quam futura: sicut chirographa, seu iura, minoris æstimantur, quam presentis pecunia: minus enim est actionem habere ad rem, quam rem ipsam habere, minus, ff. de reg. iur. Ergo dicta chirographa, & iura licet possint minoris emi Accedit, quod huiusmodi contractus non est mutuum, sed emptio, & venditio: nam ius ad rem potest emi, sicut emitur ius transeundi per aliquod agrum.

4. Nec valet dicere, quod ius ad centum sunt ipsa centum: quoniam certum est, quod ius ad rem aliquo modo distinguitur ab ipsa re. Et sic hanc opinionem sequuntur Caietanus in Usura, lib. fin. Armilla verb. Usura, n. 50. Emmanuel Sà ver. b. Debitum, n. 20. Nanarrus c. 17. n. 33. & ex Neoteris Fabet de restit. 4. sent. dist. 15. q. 2. disp. 47. c. 4. n. 113. & illam publice docuit Louanij Cardinalis Bellarminus, ut notat Lessius, ubi supra, a. n. 66. qui etiam pro hac opinione citat Panormitanum, & Innocentium in c. ciuitates de usuris. Et nouissime Petrus Ledelsma in sum. to. 2. c. 3. tract. 8. fol. mibi 475. col. 2. asserit, post factum hanc sententiam non esse damnandam. Sed, si hæc sententia est probabilis, ut reuera est, non solum post factum, sed etiam ante factum est approbanda. Vnde Ioannes Azorius p. 3. lib. 8. c. 10. §. 5. licet opinionem contrariam, tanquam probabilior, & tutiorem, amplectatur, asserit tamen, quod si quis Orientani, & Nauarri sententiam sequatur, eum minime condemnandum arbitrat: & sic etiam ego puto. Vide Fernandez in suo exam. Theol. p. 1. c. 15. §. 1. n. 10. & Tolatum lib. 5. c. 31. n. 4.

RESOL. LXXXI.

Hic Panormi Thesaurario Regni expediuntur militibus quadam librancia, queritur, an emi possint dimidio pretio, si difficilis sit solutio?

Idem etiam queritur, de omnibus aliis chirographis. Ex p. 1. tr. 8. Ref. 50.

S. 1. Malderus in 2. tractatu 5. cap. 7. dubio 5. v. etiam noster Molfesius in summa, tom. 2. tractatu 12. cap. 5. num. 119. & Ioannes Salas tr. de usur. dub. 27. n. 8. partem amplectuntur negantem. [Si enim tibi, ait, Malderus, liceret, hanc libranciam emere dimidio, quia, quamuis tu non habes periculum molestiam, aut interesse in obtinenda solutione; alij tamen communiter habeant, & quid talia, ut ab eis librari vulgò æstimeretur dimidio eius, quod continet chirographum, etiam in actionibus aliis emendis passim habebitur ratio, non illius tantum interesse, & periculi, quod emptor subit; sed illius, quod alij subit. Atqui communior opinio non respicit ad ista incommoda, nisi quatenus in particulari locum habent in hoc emptore. Igitur huiusmodi emptor committeret iniustitiam cū obligatione restituendi, si plus deduxerit, quam reuera in particulari aquid se expectatio, & sollicitatio illius debiti

O 2 habitura